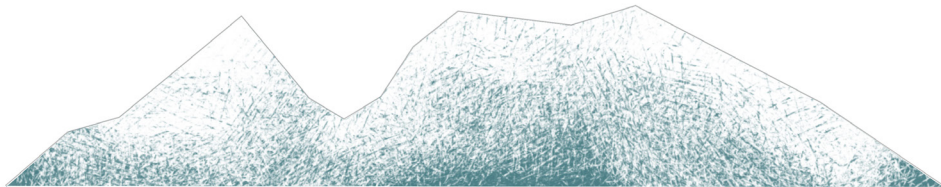

Flerbrukshjem i fjellområder

Fjellheimen 4.0

Innhold

Innledning	4
Hyttebegrepet	5
Fjellområder i Norge	7
Vang som hyttekommune	8
Jevneshaugadn	8
Brukerformer og bogrupper	9
Konseptutvikling	11
Del 1	11
Del 2	12

Forord

I emnet AAR4528 Design in Context ved NTNU er det gitt en oppgave som går ut på å se nærmere på hyttekulturen i Norge som et bidrag til det allerede etablerte forskningsprosjektet Fjellheimen 4.0.

Denne rapporten tar for seg ulike begreper innenfor hyttekulturen. I tillegg blir Vang i Valdres brukt som et eksempel for diskusjon av ulike problemstillinger som er karakteristiske for tettsteder rundt om i Norge. Gjennom analyser, lesing av ulike publikasjoner og studietur til Vang er målet å få oversikt over problematikken disse stedene står ovenfor og oppnå et grunnlag som kan brukes til utforming av denne rapporten.

Resultatet av denne rapporten vil være et bidrag til den videre forskningen og prosjektet Fjellheimen 4.0. Gruppen består av studentene Simran Kaur, Celina Michaelsen Schmidt og Miriam Pettersen fra master i Arkitektur og design.

Vi vil takke Pasi Aalto, foreleser og veileder i AAR4528, og Hallgrim Rogn for deres bidrag inn mot rapporten gjennom høsten 2019.

Innledning

Vang i Valdres er et godt eksempel på et tettsted i Norge hvor det har vært stor vekst i hytteutbyggingen. Den tok for alvor fart tidlig på 2000-tallet, og har i senere tid blitt mye diskutert. Slik situasjonen er i dag ligger det store hyttefelt, med dominerende ferdighytter, forlatt store deler av året og okkuperer terrenget på en sjenerende og lite effektiv måte. Eierne av hyttene i slike felt leier ofte ut til turister om de selv ikke bruker fritidsboligen. Utbyggingen av slike felt fører ofte til store naturinngrep og flatehogst. Trendene har beveget seg i retningen av hytter på størrelse med hus som verken er arealeffektive eller stedstilpasset.

Idé-prosjektet vi velger å gjennomføre er utarbeidet på basis av den allerede eksisterende problematikken med sesongbasert bebyggelse, og et ønske fra lokalbefolkningen om større tilflytting til tettstedet. Vi har tatt for oss et område, med navn Jevneshaugadn, som gjenspeiler problematikken som vi finner igjen flere steder i Norge. Jevneshaugadn 1 og 2 er et ferdigregulert hyttefelt med 35 tomter som i dag kun gjenkjennes som skog. Her har det en gang i tiden blitt laget bilvei, som er i ferd med å forsvinne grunnet lite vedlikehold. Vi ser på dette området som en mulighet til å undersøke alternativ bebyggelse i et tradisjonelt "hyttefelt" hvor kombinasjonen bolig og utleiemoduler kan forekomme i et samspill med hverandre.

Vår intensjon med oppgaven er å komme med et forslag som kan brukes til å øke interessen for utvikling i slike områder, forhindre videre etablering av ensformige hyttefelt og bidra til økt interesse for tilflytting til tettsteder som Vang.

Land: Norge

Fylke: Oppland

Sted: Vang

Hyttebegrepet

Hytte er et kjent begrep blant nordmenn og brukes ofte i markedsføring av eiendommer i innlandskommuner som Vang. Bruken av hytter blir ofte knyttet opp til turisme i fjellandskap og naturomgivelser. Men hva gjør at et bygg oppleves som en hytte? Er det materialiteten, nærheten til naturen, det primitive levesettet, det sosiale eller det aktive knyttet til det å være på "hytta" som gjør det til noe unikt for oss nordmenn?

Historisk sett har begrepet hytte vært knyttet til noe langt mindre lukrativt enn det det forbindes med i dag. Tradisjonelt bodde nordmenn på forskjellige måter, noen var så heldige å kunne bo i hus, mens flertallet tok til takke med en typisk hytte. Altså en bolig med langt mindre kostelige funksjoner og en simpel planløsning. Det var først når befolkningen i byene begynte å bygge fritidsboliger borte fra det urbane at begrepet hytte, slik vi kjenner det i dag, begynte å ta form.

Historien om den «Norske Hytten» er egentlig knyttet tettere opp mot teknologiske fremskritt enn det mange vet. Naturlig nok har det blitt slik at nye teknologier overtar for andre eldre, tungvinte og gjerne dyrere alternativer. Her er eksempler som vedfyring vs. strøm eller utedo vs. innlagt vann relevante for hyttenes utvikling. Denne utviklingen, i takt med teknologi, er kanskje ikke dagens største problem. Det går an å bygge kompakt og funksjonelt uten at det går på bekostning av standard. På den andre siden burde en se kritisk på måten hytta har fått mutere i nyere tid, som store påkostede bygg som minner mer om eneboliger enn hytter. Disse går under emneknaggen «fritidsbolig», som til tider er større enn eierens primærbolig. Disse er ofte masseprodusert av ferdighusprodusenter med fokus på fortjeneste over faktisk behov og funksjonalitet. Det som kanskje er litt sjokkerende er at disse «høyt teknologiske hyttepalassene» ikke egentlig utgjør noe eksistensielt brudd med norsk hyttetradisjon. Forsker Finn Arne Jørgensen forklarer, på

Forskning.no, konteksten til den norske hyttetradisjonen slik;

«Helt siden hytta ble et allemanns fenomen en gang på 1960-tallet, og før den tid også, har vi jaktet på komfort og tatt i bruk nye teknologier på hytta. – Hytteeiere har virket som helt besatt av det»

Jørgensen konkluderer så videre med at hytta egentlig henger mer sammen med teknologien enn naturen. «Vår drøm om den nøkterne, enkle og tradisjonelle hytta er av ny dato. Nå har hyttene nådd en teknisk standard, en størrelse og en komfort som nærmest overoppyller alle gamle drømmer. Da er tida inne for å drømme seg tilbake til ei fortid som knapt nok har eksistert.»

Med den nye lovgivningen i 1947 ble ferien sikret som en allemanns luksus, og fokuset ble da rettet mot naturen. Luft, lys, ro og mye plass ble det ideelle. Etterspørselen økte eksponentielt på denne tiden, folk skulle også gjerne bygge hyttene selv. Her ble kunnskap og tilgang på materialer en begrensning for hva som kunne bli konstruert. Bebyggelsen endte derfor ofte opp som smått med minimalt av luksus. Jørgensen selv snakker om denne tidsepoken som det virkelige startskuddet for hyttekultur: «Hytta ble et massefenomen, og teknologiske nyvinninger tilgjengelige. Siden da har alt gått strake veien oppover».

Hytta er kanskje en fleksibel drøm, men den er gjennomsyret av motsetninger. Begreper som er elementære for hytter slik vi ser dem i dag har slett ikke vært konstante. Et eksempel er begrepet «Enkelt». Før var enkelhet på hytta det samme som at vi manglet teknologi. Nå er det teknologien som skaper enkelheten. Diskusjonen om den enkle hytta som noe autentisk tar også Jørgensen stilling til.

"Ikke at den autentiske hytta ikke finnes. For det gjør den. Men eierne er gjerne litt spesielle: Enten er de veldig innstilt på at sånn

skal det være. Eller så vil de desperat bort fra hele greia. Både hyttelivet og hyttedrømmen er fylt til randen av motsetningsforhold. Og drømmen er fleksibel, den kan fylles med det meste.”

Selv om dagens hyttestandard i teorien ikke er i direkte konflikt med norsk hyttekultur, er det på høy tid å være kritisk til måten vi bygger og vedlikeholder hytter på. Sosialt sett har hytta blitt et statussymbol der jaget etter “en sunn, bærekraftig og naturnær tilværelse med familien” har blitt standarden. Det som paradoksalt ofte er sannheten rundt hytter i dagens moderne hyttefelt viser det motsatte. Når noen i dag sier “vi skal på hytta i ferien” er det som regel allerede implisitt at dette er en bolig med flere soverom, vann, strøm og helst tilknytning til et alpinanlegg eller andre naturkonstellasjoner. Selv om ferdighyttenes ekspansive endring er et stort problem, når det angår størrelsen og krav til standarder, er det byggingen av massive hyttefelt som utgjør den største trusselen mot velfungerende bygder i innlandsnorge. Store naturinngrep som nedhogging av skog og planering av terreng forekommer stort sett på alle hyttefelt, fordi ferdighyttene ikke er tilpasset landskapet, og det etterlater seg store spor sett fra et bygdeperspektiv.

Hyttepriser driver frem utvikling av flere slike felt som ligger forlatt i lavsesongen, og ikke bidrar til videre næring i bygdene. Et ønske om økt tilflytting, der fokuset hviler på mennesker som ønsker å investere tid i områder som Vang, er ettertraktet.

Fjellområder i Norge

Det er lite forskning som baserer seg på hyttebruken, slik den er i Norge i dag. En rapport som tar for seg temaet er skrevet av Østlandsforskning med tittelen "lokal og regional forvaltning av fritidsbebyggelse". Rapporten ser nærmere på to hytteområder i Ringebru og to i Lesja kommune, hvor den største forskjellen ligger i konsentrasjonen av befolkning.

I Lesja kommune er områdene organisert i grender uten sentrumsområde, hvor konsentrasjonen av befolkningen ligger i hyttefeltene. Ifølge rapporten er bosetting i kommunen av høyeste prioritet, men samtidig beskrives et mål om vekst i fritidsboligmarkedet. Det presenteres nye ski og alpinanlegg som skal knyttes til nye felt og infrastruktur. Denne fremleggingen av ulike mål virker noe motsigende. Hvis kommunen ønsker en økning i fastboende ville man tro at en strategi om hytteutbygging og tilrettelegging av hytteområder utenfor sentrum ikke er det riktige fokuset.

For Ringebru kommune blir det nevnt to områder som skiller seg fra hverandre. Hyttefeltet som ligger i øst blir nevnt som en kompensasjon for det første hyttefeltet hvor det er satt i gang tiltak for å redusere inngrep og utbygging av hytter. Utbyggingen i øst skjer fort og med korte planleggingsperioder. Her finnes både leilighetsbygg og hytter på små tomter. I rapporten kommer det fram at fokuset ligger på utvikling av sentrene i dalen, hvor kontorlokaler for hytteeiere og kulturelle opplevelser er nevnt. Det er ingen tvil om at det er viktig med et lokalsentrum som bidrar til næring for de fastboende og har tilbud som trekker de ferierende. Det som kan diskuteres er om kontorlokaler og kulturelle opplevelser rettet mot eierne av fritidsboliger er det riktige. For hvem skal bruke disse tilbudene når de ferierende har reist hjem?

På samme måte som i Vang, er temaet økt bosetting noe som burde være i fokus før en begynner å se på hvordan sentrum skal være tilrettelagt for eiere av fritidsboliger. Rapporten ser på en ensformig og tradisjonell bruk av de ulike områdene med et fokus på rene hyttefelt. Selvfølgelig må hyttefeltene også tilrettelegges for at de skal bli brukt. Det er da naturlig å nevne at om sentrum skal leve og lokalsamfunnet skal opprettholdes, er det tilflyttere og fastboende som burde være prioritert. Fokuset kan også rettes mot de eksisterende hyttefeltene og hvordan disse kan bidra til utvikling av sentrene ved å se på områdene som mer enn bare et sted for korttidsopphold.

I publikasjonen "Er fritidsbygg i ferd med å rasere norsk natur?" skrevet av Windy Kester Moe i 2019, kommer det fram at i perioden mot 2030 vil det bygges ca. 40 000 nye fritidsbygg i fjellkommuner hvis tendensene fortsetter slik de gjør idag. De vil hovedsakelig lokalisere seg i større allerede etablerte hytteområder. Dette er noe av den samme problematikken som kommer fram i rapporten nevnt over. Det er ikke undersøkt godt nok rundt hvordan et hyttefelt påvirker utviklingen av et lokalsamfunn, og hvilken effekt det har på den eksisterende næringen og de fastboende. Utviklingen fortsetter, etter hva vi er kjent med, uten å reflektere over hvor dette vil ende.

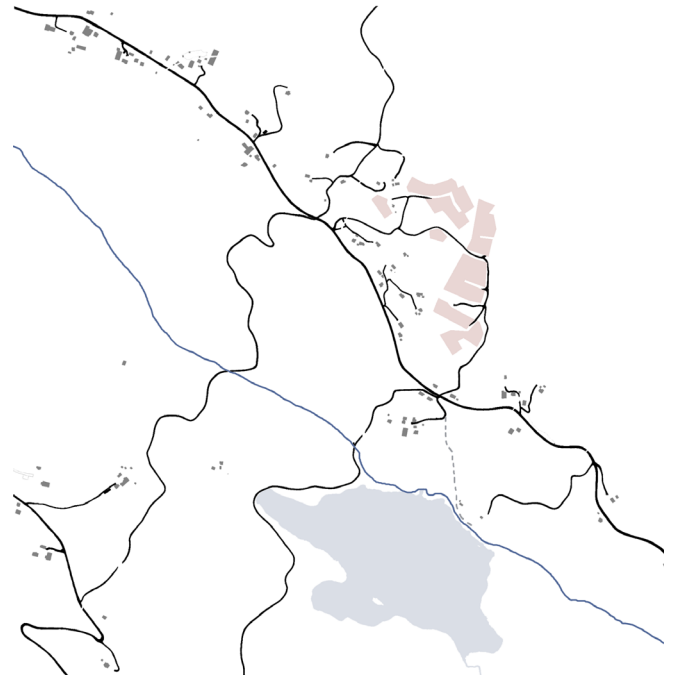
Vang som hyttekommune

Hytter i Vang og andre tettsteder i Norge er sentrale for kommunens demografiske utseende og næringen lokalisert her. Tradisjonelt sett er det lav- og høysesong i slike kommuner. Innbyggerne i Vang har primært arbeid innenfor sekundærnæringer, helsesektoren og landbruk. Når det angår hvordan innbyggerne bor, er det 77,1% selveiere, der 48,5% av disse bor på landbrukseiendommer. Forholdstallet mellom hus og hytte er på hele 2,4 hytter per bolig (SSB, 2019).

Vang er en tradisjonell hyttekommune. Her finnes det mye næring som lever av og baserer seg på hyttebygging og vedlikehold. Det er dyktige håndverkere, lokale sagbruk og generell positiv holdning til turister. Utbedringen av Europavei 16 fører også til en økt interesse for nybygging i kommunen.

I kommunen er det flere sentrale hyttefelt, hovedsakelig rundt hyttegrender. Det finnes en egen tomtekatalog på kommunen sine nettsider, som referer til utbygging av slike felt. Variasjonen i tomter er alt fra lokalisering nær vannet til høyt i fjellet. De markedsføres med sentrale begreper som; ro, utsyn, alpinanlegg, langrennsløyper og turstier. Det fremheves også tilgangen på lokale entreprenører, et fokus på enkle byggesøknader og lett tilgjengelige tekniske tjenester.

Vi har valgt å se nærmere på et konkret område som er regulert til hyttefelt og hvordan dette påvirker i positiv og negativ forstand. Området vi har sett på er Jevneshaugadn 1 og 2. Som nevnt innledningsvis består dette feltet av 35 hyttetomter som ligger i et skille mellom boligområde og hyttefelt, hvor området har kort vei til både skiløyper, Vang sentrum og bademuligheter om sommeren.

Kart Jevneshaugadn

Jevneshaugadn

Jevneshaugadn har tidligere vært en del av gården som ligger på andre siden av hovedveien. Eieren av gården, som også eier hyttefeltet, har skilt områdene fra hverandre i håp om interesse i form av bygging på tomtene. Dette er et eksempel på hva som gjøres flere steder når grunneier har nok land å ta av. I dette tilfellet har området stått urørt siden omreguleringen, mye grunnet at det allerede eksisterer flere hyttefelt som til stadig utbygges og har en tilrettelagt infrastruktur som tiltrekker folk fra byen.

Plasseringen og reguleringsbestemmelsene for dette området fremmer en diskusjon i hvorvidt det lønner seg for både grunneier og for lokalsamfunnet å la dette området stå som hyttefelt, eller om et "blandingsfelt" hadde vært en løsning som styrker området mer. Med et "blandingsfelt" er tanken at både fastboende, pendlere og ferierende bor på samme sted og deler på fellesområdene mellom tomtene.

Brukergrupper og boformer

Demografi og hvordan vi bor har endret seg dramatisk de siste 50 årene, der skilsmisser, samboerskap, unge single og kollektiv er noen nøkkelord. Av hele Norges befolkning bor 1 av 5 alene, hvor eldre kvinner og unge menn er overrepresentert. Antallet husholdninger har mer enn doblet seg siden 1960-årene, og befolkningsveksten har økt med 40%. Dette har påvirket den gjennomsnittlige størrelsen på husholdninger i Norge. I 1960 var antall personer per husholdning på 3,3 og i dag har tallet sunket til 2,2. (SSB, 2012).

Kollektiv, pendling, deling av hjem og mindre boenheter har blitt mye vanligere enn før. Dette er en naturlig utvikling ettersom andel enslige har økt. Av de som bor alene, leier størstedelen boligen sin. Av 880 000 norske husholdninger bestående av én person, leier nesten 336 000 av dem boligen de bor i (SSB, 2012). Det er det høyeste antallet leietakere av alle de demografiske gruppene. «Ungdomstiden» har også blitt forlenget. Flere studerer lengre enn før og bruker generelt lengre tid på å etablere seg. Dette gir utslag på hvordan vi velger å bo. Studenter har som regel dårligere råd, og leie av bolig samt kollektiv-tilværelsen blir et faktum.

I publikasjonen "Er fritidsbygg i ferd med å rasere norsk natur?" skrevet av Windy Kester Moe i 2019 påpekes endringen; "Siden 80-tallet har antallet husholdninger vokst raskere enn fritidsbygg, og tendensen er at yngre husholdninger med og uten barn, par og single, kommer inn i markedet i større omfang. Det kan med rimelig grad av sikkerhet antas at etterspørsel neste tiår stopper opp fordi det er for få husholdninger som etterspør". Per dags dato er det stor vekst i hyttebebyggelsen, men endringen i bomønster og familiesammensetning er en faktor som kommer til å påvirke dette i større grad fremover og dermed også etterspørselen av hytter.

I dag er det 1580 innbyggere i Vang kommune. Ut i fra de demografiske endringene nevnt over og de ulike husholdningene har vi sett nærmere på hvordan dette fordeler seg i Vang. Fra tall hentet på SSB sine sider kan vi se at aldersspekteret er relativt jevnt med størst antall innbyggere i en alder på 10-20 år, 50-54 år og 70-74 år. Dette viser et mønster med tyngde på tre generasjoner, og utifra dette har vi laget tre kategorier av brukergrupper som utgangspunkt for Jevneshaugadn.

Den første brukergruppen er Tilflyttere og går under kategorien unge voksne. Denne gruppen består av den yngre generasjonen som enten er i etableringsfasen eller har stiftet familie og ser etter et sted å bosette seg for en lengre periode. Disse familiene er antakelig i vekst og ser etter småbruk eller steder med god plass for bevegelse, læring og nærhet til barnehage/skole og jobb.

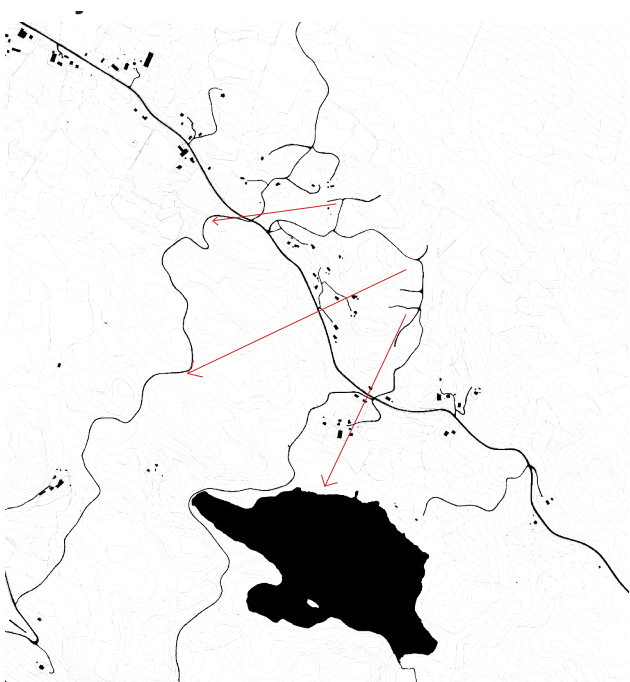
Pendlere er gjerne en gruppe som er godt etablerte og har hatt fast jobb en stund. Ofte er dette personer som har vokst opp i steder som Vang, vært borte i noen år, og kommet tilbake igjen for å bli. Vang er lokalisert på halvveien mellom Oslo og Bergen som kan være en faktor for å beholde jobben i storbyen, men fortsatt oppfylle ønske om bosettelse i nærhet til naturen som de er vant med fra tidligere av. En annen type pendler er de som kommer fra storbyen for å finne roen, men velger å beholde jobben. I en slik situasjon er det fint med en mulighet til å leie ut deler eller hele boligen når de er borte over en lengre periode.

Hos den eldre generasjonen har alle barn flyttet ut og gårdsbruket er gitt videre til den yngre generasjonen. Dette er en gruppe som ser etter et mindre og mer funksjonelt sted å bo, samtidig som det fortsatt ligger landlig til. De er gjerne sosiale og liker fellesskap, men også mindre ansvar og daglige plikter. For denne gruppen er det også aktuelt med en utleiedel som de kan leie ut til turister eller helgebeseøk.

Konseptutvikling

Slik situasjonen er i dag finnes det ikke lenger en betydelig forskjell mellom bolig og fritidsbolig. "Hytta" er ikke lenger det vi assosierer med det tradisjonelle begrepet, men fungerer i praksis som en sekundærbolig for mange. Sekundærboliger, eller "Second Homes", er et internasjonalt anerkjent konsept. De blir brukt som inntektskilder gjennom utleie, feriehus, kontorer og renovasjonsprosjekt. Dette ligner på hyttekulturen i Norge i dag. Boligene blir brukt oftere enn før, og til flere formål enn typiske korttidsopphold. Flerbrukshjem er kanskje et mer passende begrep på det mange kaller hytte i dag.

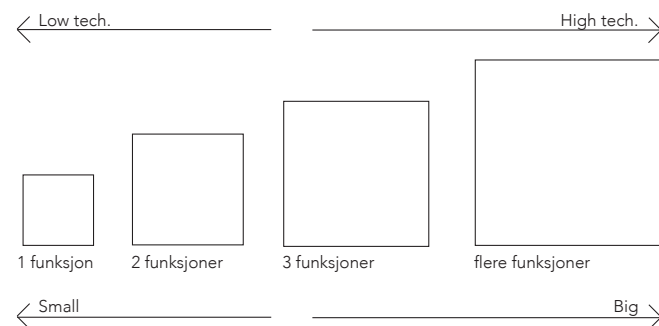
For å kunne utvikle et konsept som tar for seg "Flerbrukshjemmet" har vi tatt utgangspunkt i de tre ulike brukergruppene som er beskrevet over. Vi har utarbeidet et konsept som skal fremstille hvordan Jevneshaugadn kan brukes på tvers av generasjoner og behov. Dette området, som mange andre i Norge, har et stort potensiale til å bli et "blandingsfelt" som ikke utelukker ulike typer bosituasjoner.

I **del 1** av konseptet er det funksjonene en helårsbolig og en fritidsbolig har til felles som har vært i fokus. Vi har sett på kjernen i begge typologiene som er soverommet, badet og kjøkkenet. Med disse rommene er hovedfunksjonene i en bolig dekket og kan brukes hele året og på fritiden.

Størrelsen av disse rommene definerer lengden på oppholdet. I en fritidsbolig eller utleiedel er ikke behovet for et stort soverom med god lagringsplass like stort som i en helårsbolig. Det samme gjelder kjøkkenet og badet. I en fritidsbolig er det mer innenforstått å dele bad med flere enn i en helårsbolig.

Vi har sett at det er bruken som bestemmer størrelsen på boligen. Diagrammet under viser hvordan funksjoner henger sammen med kravene til den tekniske standarden i boligen.

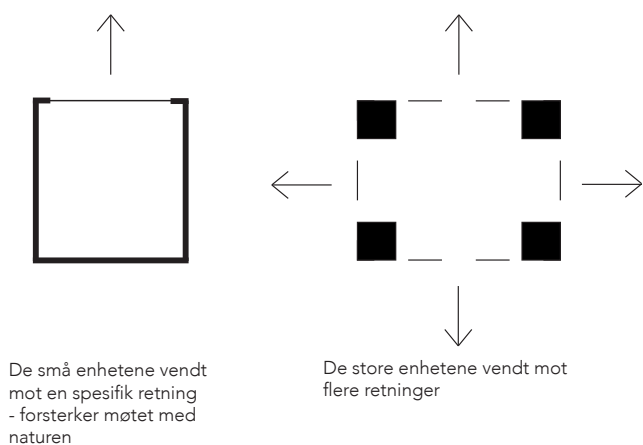

Hvis bygningen består av en funksjon, for eksempel soving, trenger den ikke være varmet opp når den ikke er tatt i bruk. Derfor havner denne i kategorien "low tech." sammen med andre funksjoner som smørebod, verksted og kontorplass. En bolig med flere funksjoner som bad, kjøkken og soverom trenger en høyere teknisk standard fordi de ulike rommene brukes daglig.

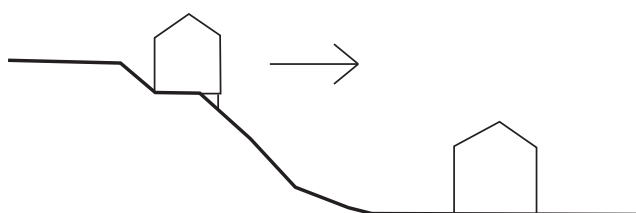
Del 1 av konseptet har med dette utformet seg til et forslag hvor det blir bygget en bolig med hovedfunksjonene soverom, kjøkken og

bad som kan brukes både som helårsbolig og fritidsbolig. Om brukeren av huset ønsker seg utleieinntekter eller har helgebeseøk i blant kan en "1-funksjons" bygning bygges i tillegg. Denne bygningen trenger ikke å være oppvarmet til alle tider og vil med det ikke være en stor belastning for eieren. Om en "1-funksjons" bygning ikke er nok kan et bad legges til, men da øker også den tekniske standaren og kostnadene som følger med.

For at de ulike enhetene med varierende funksjoner skal kunne bli plassert sammen er det viktig å gi byggene en "retning". De mindre enhetene med en til to funksjoner kan ha én retning, mens de enhetene med flere funksjoner som brukes hver dag kan ha vinduer i flere retninger.

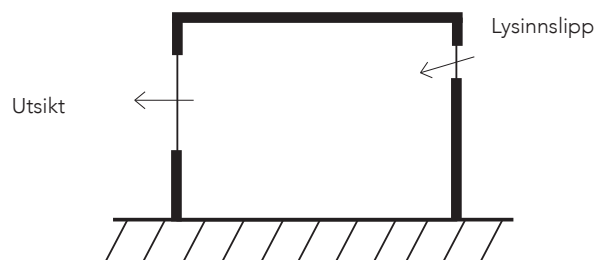

I tillegg til den bestemte retningen er terrenget viktig å ta hensyn til. De mindre enhetene, som vist i eksemplet under, plasseres høyere i terrenget så utsikten ikke forstyrres. Vegetasjonen mellom bygningene vil også hindre en sjenerende situasjon.

Plasseringen av enhetene i terrenget kan være avgjørende for utsikt og følelsen av privatliv

For ulike kvaliteter ved innsyn og utsyn er vinduer plassert på forskjellige høyder. I den retningen hvor flere vil passere boenheten, plasseres vinduet høyt. Kvaliteter som dagslys og utsyn vil fortsatt sikres, men uten at det er sjenerende for de boende eller de forbipasserende. I den andre enden, hvor det er færre forbipasserende, blir et større vindu plassert. Her trekkes naturen inn i rommet, og skillet mellom inne og ute viskes ut.

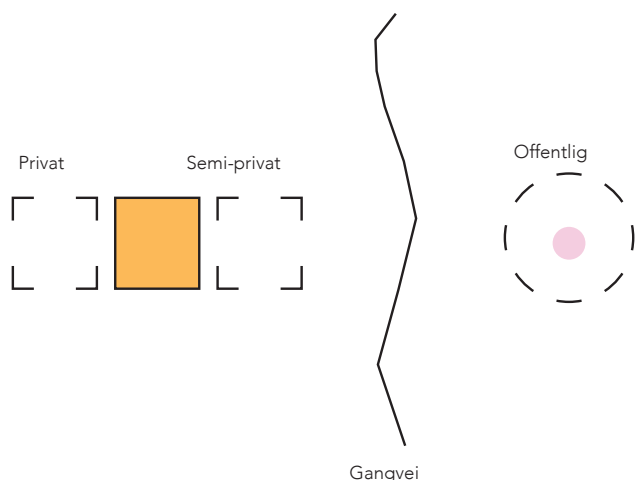

Med dette som utgangspunkt har vi i **del 2** av konseptet sett nærmere på planlegging av området. Vi har sett på hvordan boenhetene kan bli plassert for å fremme et lokalt fellesskap og hvordan fritidsboliger og helårsboliger sammen utnytter de ulike kvalitetene ved Jevneshaugaden.

Konseptet er tilrettelagt for at både eldre, familier og tilflyttere kan bo på samme sted og tilpasse enhetene etter sin hverdag og livssituasjon. Med en blanding av enheter i ulik størrelse og bruk vil det alltid være en variasjon i området, og ingen direkte skille mellom hva som er bolig for hele året eller for fritiden. Terrenget og vegetasjonen er med på å skape naturlige avgrensninger mellom fellesarealene og de private boenhetene.

Vi vil utnytte terrenget og tilrettelegge for bygninger som tar i bruk omgivelsene som allerede er der. Samtidig må enhetene plasseres på den måten at kvaliteter som privatliv, tilgjengelighet og brukbarhet sikres.

Under er det tegnet en skisse som viser hvordan de større enhetene, med flere funksjoner, skal plasseres i forhold til den delen med fellesfunksjoner for hele området. Den offentlige delen har flere private enheter rundt seg og skilles av med en gangvei eller sti som i dette tilfellet knytter Jevneshaugaden sammen.

Enhetene med flere funksjoner er plassert med inngangssiden mot den offentlige delen og får dermed en plass som ligger i en mellomsoner som kalles for semiprivat. Her henvender enheten seg mot fellesskapet, men er likevel langt nok unna til at det føles noe privat. I den andre enden av enheten finner vi den private siden. Her er en usjenerende plass sikret da det ikke er tilrettelagt for forbipassering eller opphold for andre på nært hold.

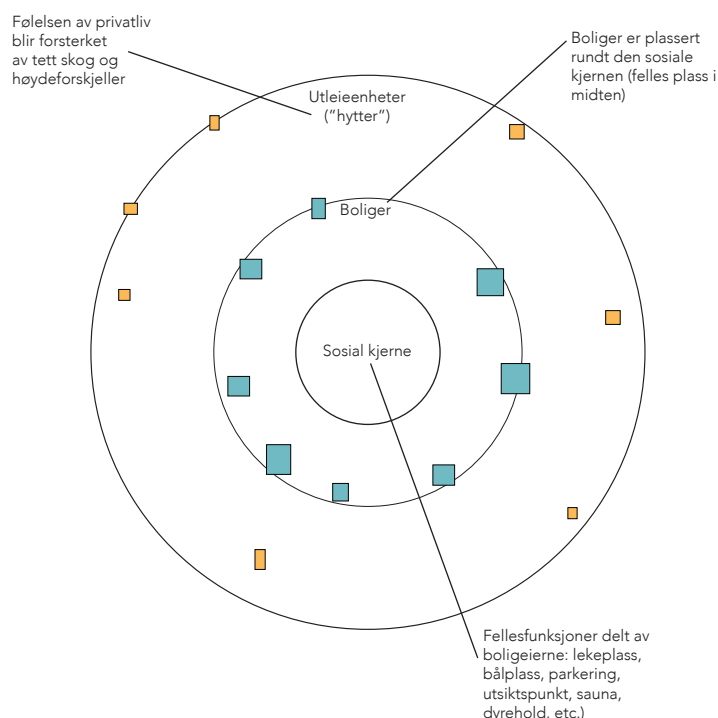
Med dette som en hovedregel har resten av området blitt utformet. Små klynger av ulike enheter som er plassert med tanke på sikring av private og offentlige kvaliteter og utnyttning av eksisterende terreng.

Et forenklet diagram viser de ulike kategoriene av enheter i forhold til den offentlige plassen. Her ser vi at den sosiale kjernen er sentrert. Den kan inneholde flere funksjoner, som lekeplass for de nye tilflytterne fra byen som er vant til korte avstander. Bålplass for det eldre paret som ofte går tur og trenger noe å varme seg på i etterkant, og sauna for pendlerne som

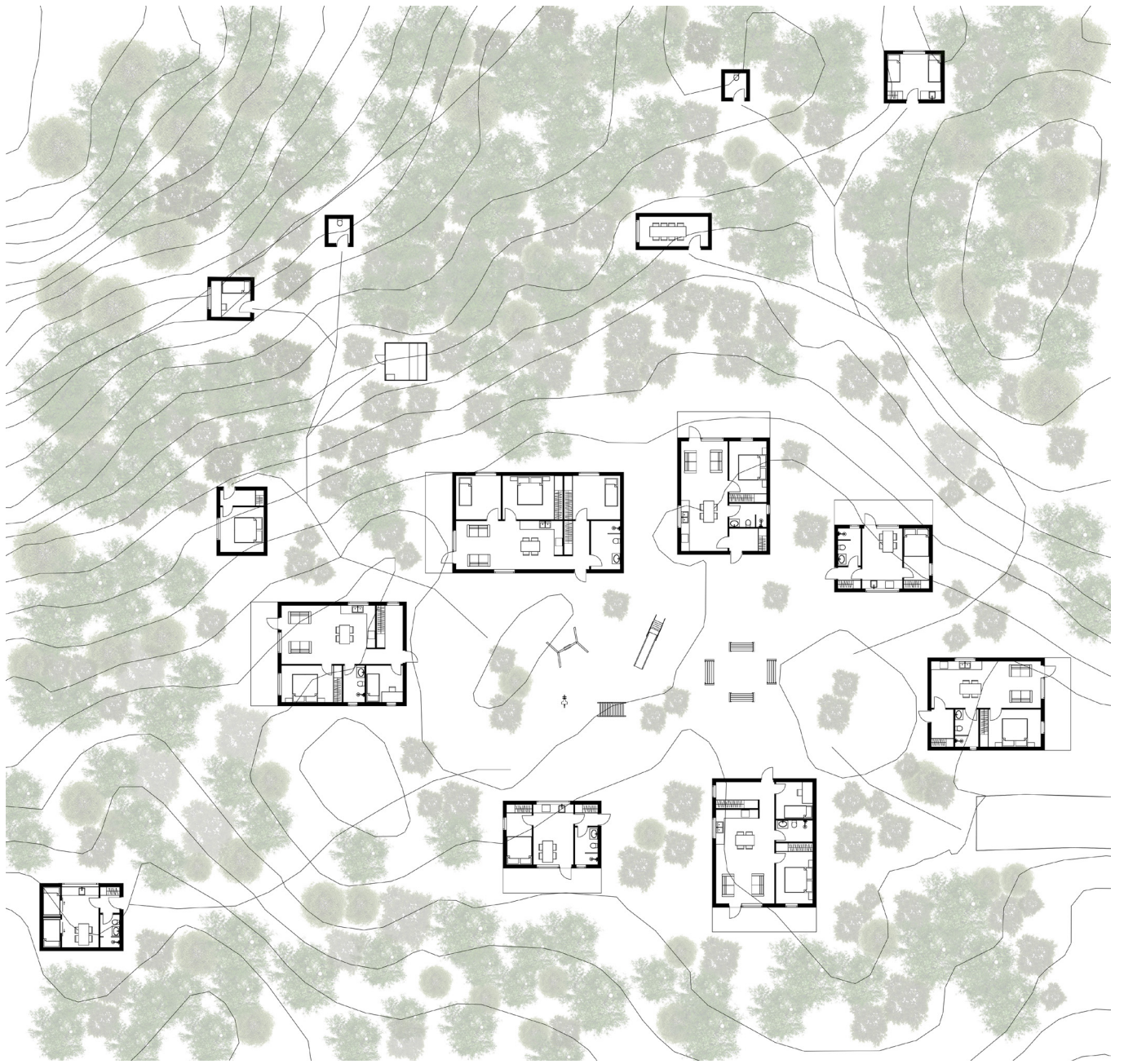
må koble av etter en lang reise. Det er flere slike funksjoner som kan bli plassert mellom den sosiale kjernen og de private enhetene ettersom etterspørselen er der. Utsiktspunkt er steder som skal være overlatt til fellesskapet og ikke bli privatisert ved bygging av boenheter. Dette for å gi alle muligheten til å oppleve de samme kvalitetene Jevneshaugaden har å by på.

For enkel tilgang til fellesfunksjonene er de større enhetene plassert rundt kjernen. På denne måten vil beboerne passere hverandre og skape bekjentskap seg imellom. De ulike generasjonene og gruppene av mennesker vil blandes, på samme måte som enhetene gjør.

De mindre enhetene plasseres med lengst avstand fra kjernen. Her er det større følelse av privatliv og tettere kontakt med de naturlige omgivelsene. Disse enhetene består av en til to funksjoner og bruken kan variere etter årstidene. I høysesongene kan enheten fungere som en utleiedel for turister eller besøkende, mens i lavsesongen kan enheten brukes som kontorplass eller tilfluktssted for eieren selv.

Blandingsfeltet Jevneshaugadn

Oppsummering

I denne rapporten har vi ønsket å diskutere utviklingen av dagens hyttefelt og fritidsboliger i Norge med hensikt å utfordre tankene rundt dagens utbygging. Historisk sett har hytta vært en bolig for de som ikke hadde midler nok til et helt hus, men har i senere tid blitt brukt til fritidsformål og utviklet seg til hytter på størrelser med eneboliger.

Dagens situasjon viser til en utvikling hvor store hyttefelt blir bygget og står tomme i lange perioder hvert år. Utbygging av disse feltene fører til store naturinngrep da ferdighyttene ikke har tatt høyde for terrenget eller vegetasjonen i området.

Det er flere fjellområder i Norge som står ovenfor samme hytteutvikling som Vang, der i blant Lesja og Ringeby. Fokuset ligger i tilrettelegging for hyttebrukere og ikke for lokalbefolkningen og deres næring som er vesentlig for små tettsteder. Vang er kjent som hyttekommune og utbyggingen skjer i vel så stor grad her som andre steder i Norge.

Ut i fra tall hentet fra SSB ser vi at det er tre grupper mennesker som representerer slike tettsteder sterkest. Disse gruppene har vi delt inn i kategoriene eldre, tilflyttere og pendlere og deretter sett på hva som kan trekke disse til steder som Vang og Jevneshaugaden.

Med dette som bakgrunn har vi utviklet et konsept med forslag på hvordan denne utviklingen kan ta en retning i positiv forstand. Konseptet vil løse problemet rundt forlatte hyttefelt ved at både helårsboliger og fritidsboliger blir bygget på samme område, også kalt et "blandingsfelt". Målet har vært å gi et forslag til løsning så felt som Jevneshaugaden utnytter sitt maksimale potensial og tilrettelegger for en mer bærekraftig bruk.

Arkitektoniske grep som retning, utsikt, dagslys og plassering av enheter i terrenget har blitt presentert. Samtidig er det gitt forslag til en variasjon av funksjoner og størrelser på

enheter for å oppfylle ulike ønsker for de som skal bruke og bo på Jevneshaugaden. For at enhetene og "flerbruksboligene" skal danne et fellesskap har vi foreslått plasseringer rundt en kjerne.

Med et slikt blandingsfelt hvor det finnes flerbrukshjem og variasjon av enheter vil vi fasilitere for en vekst i tettsteder som Vang. En vekst i næringen, og en vekst i lokalbefolkningen som vil gi en bærekraftig utvikling.

Referanser:

Aalto P. (2017), *Fjellheimen 4.0*, NTNU Institutt for arkitektur og teknologi

Bjørnland, K. og Samdal, I. (2016), *Sambygd*, Forarbeid ved NTNU

Grindafjell (2019) Haugastølen hyttefelt. Tilgjengelig fra: <https://www.grindafjell.no/tomter/haugastoelen/> [Lest: 14. oktober 2019]

Ha (2016) Små, kompakte hytter er "in". Tilgjengelig fra: <https://www.h-a.no/nyheter/smaa-kompakte-hytter-er-in> [Lest: 23. oktober 2019]

Homeprotect (2017) The benefits of owning a second home. Tilgjengelig fra: <https://www.homeprotect.co.uk/second-home-insurance/the-benefits-of-owning-a-second-home> [Lest: 23. oktober 2019]

Hytteavisen (2018) Snart ligger de fleste hyttene i Norge tett i tett. Tilgjengelig fra: <https://www.hytteavisen.no/snart-ligger-de-fleste-hyttene-i-norge-tett-i-tett.6172699-49617.html> [Lest: 9. oktober 2019]

Kappler, S. (2018), *Ferdighyttemarkedet i Norge*, Masteroppgave ved NTNU

Miljøverndepartementet (2005), *Planlegging av fritidsbebyggelse*, Miljøverndepartementet

Statistisk sentralbyrå (2019) Folketall i Vang. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/kommunefakta/vang> [Lest: 10. oktober 2019]

Statistisk sentralbyrå (2009) Ikke mer ensomhet enn før. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/forskning/demografi-og-levekaar/levekaar-og-sosial-deltaking/ikke-mer-ensomhet-enn-for> [Lest: 21. oktober 2019]

Statistisk sentralbyrå (2012) Smaller households in all regions. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/fobhushold> [Lest: 21. oktober 2019]

Vang i Valdres (2019) Hyttebygging i Vang. Tilgjengelig fra: <https://www.vangivaldres.no/arbeid-og-bustad/bustader-og-tomter/hytte-i-vang/hyttebygging-i-vang/> [Lest: 9. oktober 2019]

Vang i Valdres (2019) Jevneshaugadn 1. Tilgjengelig fra: <https://www.vangivaldres.no/arbeid-og-bustad/bustader-og-tomter/hytte-i-vang/jevneshaugadn-1/> [Lest: 9. oktober 2019]

Visitnorway (2019) Fjell. Tilgjengelig fra: <https://www.visitnorway.no/aktiviteter-og-attraksjoner/naturlige-hoydepunkter/fjell/> [Lest: 10. oktober 2019]

Østlandsforskning (2019) Er fritidsbygg i ferd med å rasere norsk natur. Tilgjengelig fra: <https://www.ostforsk.no/er-fritidsbygg-i-ferd-med-a-rasere-norsk-natur/> [Lest: 22. oktober 2019]

Østlandsforskning (2018) Lokal og regional forvaltning av fritidsboligbebyggelse. Tilgjengelig fra: https://www.ostforsk.no/wp-content/uploads/2018/10/201811_Lokal_og_regional_forvaltning_av_fritidsboligbebyggelse_-Ringebu_og_Lesja_kommune-1.pdf [Lest: 21. oktober 2019]

Waagaard, M. og Syversen F. E. (2014), *U:bygd*, Forarbeid ved NTNU

